

ВОЛОНТЕРСТВО МОЛОДІ В СИСТЕМІ ЦІННОСТЕЙ СУЧАСНОЇ ОСОБИСТОСТІ

Матеріали розкривають суть і значення волонтерської діяльності в процесі особистісного зростання молоді; відображають процес імплементації волонтерства в систему ціннісних орієнтирів сучасних молодих людей; характеризують молодь як найбільш соціально активну категорію.

Ключові слова: *молодь, волонтерська діяльність, система цінностей, сучасна особистість.*

Про волонтерський рух в Україні знають і говорять у багатьох країнах світу, уважаючи його унікальним явищем. Цей рух пережив розквіт під час Революції Гідності та початку війни на Донбасі. У надзвичайно складний період він став єдиною силою, що об'єднала суспільство, створивши дієву структуру громадських організацій і груп людей, готових узяти на себе розв'язання найболючіших і найбільш нагальних проблем держави.

Волонтерство є неодмінною частиною розвитку цивілізації, яка відображається в соціокультурному житті. Протягом історії людства практично жодне суспільство не обходилося без ідеї добровільної та безкорисливої допомоги. Завжди були люди, для яких самовираження й самореалізація здійснювалися через служіння іншим. Упродовж століть релігійні та громадські установи стимулювали людей до благодійництва й волонтерства, виховуючи в них альтруїстичну свідомість.

Волонтерський рух для молодих людей є безмежним джерелом освіти, можливістю навчатися та самореалізовуватися. Волонтери не отримують фінансової компенсації у формі заробітної плати, але одержують інші цінності, такі як розвиток власних навичок, моральне задоволення, відчуття власної корисності для тих, хто потребує допомоги, і впевненість у тому, що вони приносять позитивні зміни, набувають нових знань та інших цінностей [2].

Накопичений за тривалий час досвід з галузей психологічної, педагогічної та соціологічної наук, що втілений у працях вітчизняних (О. Безпалько, Р. Вайнола, І. Звереві, А. Капської, О. Карпенко, Н. Комарової, Т. Лях, Л. Міщик, О. Стецькова, С. Толстоухова, О. Яременко та ін) та закордонних дослідників (К. Юнг, Е. Еріксон, Е. Фромм, С. Бюлер,

Р. Ассаджіолі, К. Гольдштейн, А. Маслоу, К. Роджерс, Ж. Олпорт, Р. Мей, У. Франкл, Е. Шостром, К. Гроф), котрі займалися вивченням проблеми розвитку й самореалізації особистості, дозволяє говорити про те, що волонтерська діяльність є важливим компонентом у системі цінностей особистості та є незамінним шаблоном у структурі особистісного зростання.

Проблема цінностей особистості є вже досить розкритою, однак усе ще актуальною в соціально-психологічних дослідженнях, її вивчали закордонні (М. Рокіч, С. Фелдман, В. Франкл, Ш. Шварц, S. Morris, R.M. Williams) і вітчизняні вчені (С. Анісімов, О Дробницький, А. Ручка, Л. Столович, В. Тугарінов, В. Ядов), а інтеграція волонтерства в систему цінностей молоді розкриває нові напрями досліджень [3].

Ціннісні орієнтації є важливим аспектом структури особистості, який певним чином узагальнює весь життєвий досвід, накопичений людиною протягом її індивідуального розвитку. Це ключовий елемент, який представляє собою вісь свідомості, навколо якої обертаються думки й почуття особистості і з точки зору якої вирішується багато життєвих питань. Розуміння ціннісних орієнтацій у такий спосіб дозволяє розкрити та дослідити напрям діяльності особистості в будь-який момент її життя, а також відобразити прагнення молоді орієнтуватися на майбутнє [4]. Розглядаючи молодь як особливу вікову групу, відзначу, що ця категорія є об'єктом наукового дослідження в різних соціально-гуманітарних галузях, таких як соціологія, психологія, педагогіка, демографія, політика, право, історія та ювенологія. У соціології молодь вивчається як самостійна соціально-демографічна група з її власними соціальними проблемами, які можна розділити на дві категорії: специфічно молодіжні соціальні проблеми (включно з визначенням молодості як суспільної групи, її соціального статусу, ролі й місця в соціальній структурі суспільства, вивченням особливостей свідомості й діяльності молодого покоління, а також аналізом соціальних аспектів діяльності неформальних молодіжних об'єднань і рухів) та загальносоціологічні проблеми, які стосуються цієї вікової категорії (освіта, сім'я, шлюб, виховання молодого покоління, розвиток соціальної та політичної

активності, а також специфіка соціальних протиріч і конфліктів).

Залучення молоді до волонтерської діяльності є одним із способів сприяти формуванню соціальної відповідальності. Волонтерство ґрунтується на принципах безкорисливої служби гуманним ідеалам людства і не має на меті отримання прибутку, заробітної плати або кар'єрного зростання. Основна мета волонтерської діяльності – задоволення особистих і соціальних потреб через допомогу іншим людям. Участь молоді у волонтерській діяльності дарує можливість побачити результати власної праці, як-от: посмішки вихованців дитячих будинків після благодійного свята, задоволення від того, що вони можуть допомогти тим, кому це потрібно найбільше. Усе це забезпечує глибоке моральне задоволення. Волонтерська діяльність сприяє формуванню звички й потреби в активності, яка приносить творчі результати, що мають вагомий вплив щодо відчуття змінотворчого ефекту в умовах війни [1]. На схемі 1 видно (рис. 1), що волонтерська діяльність наскрізною лінією проходить крізь усі сфери ціннісно-орієнтованої діяльності молоді. Досвід участі у волонтерських проектах у майбутній професійній діяльності спрямовує сучасну молодь на досягнення поставлених цілей і бажаного результату в розпочатих справах.

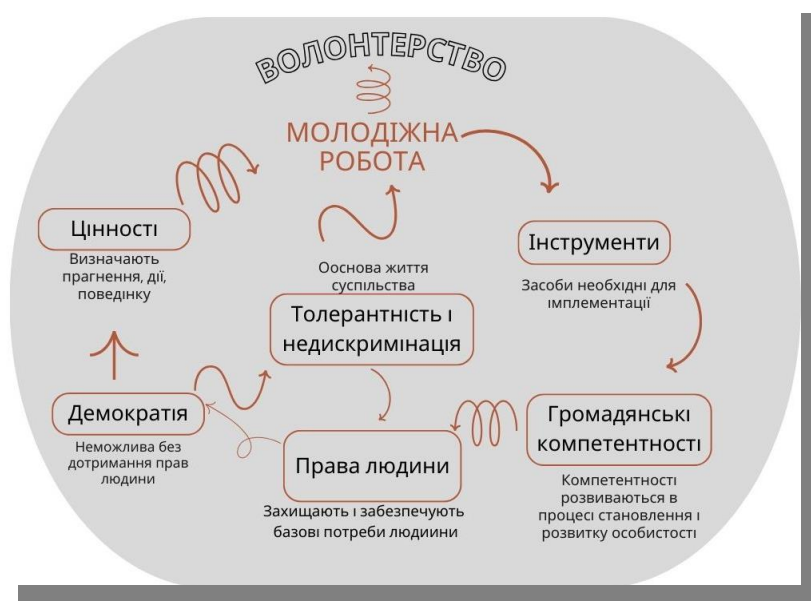

Рис. 1. Схема «Волонтерство в системі цінностей людини»
(ідея: На урок <https://naurok.com.ua/prezentaciya-lyudski-cinnosti-143886.html>, доопрацьовано та доповнено).

Волонтери є найбільш ефективним ресурсом людської діяльності у сфері соціальної роботи в громаді. В Україні в контексті гострої кризи в умовах воєнного стану спостерігається масовий розвиток волонтерського руху серед молоді в різних сферах суспільного життя. Унікальність волонтерського руху в Україні полягає в тому, що найбільшу кількість волонтерів у сфері соціальної роботи становить саме молодь, а діяльність волонтерів, головним чином, має соціальний характер. Робота молодіжних волонтерських груп зазвичай спрямована на найболючіші проблеми, що існують в українському суспільстві.

Список використаних джерел

1. Бибик Д. Д. Розширення можливостей мультидисциплінарної взаємодії волонтерських та благодійних організацій в умовах воєнного стану. Поевоєнна Україна і Світ: філософський, правовий та гуманітарний дискурси. м. Київ. 2022. С. 88-89
2. Беспалова К. О. Мотиваційні аспекти волонтерства: досвід західних країн. Вісник НТУУ «КПІ». Політологія. Соціологія. Право, 2012. №2. С. 67-71.
3. Вахріна О. Погляди польських науковців на поняття «цінність». Український педагогічний журнал, 2016. No 1. С. 23–29.
4. Вихрущ А. В., Христенко, О. М. Система цінностей молоді в контексті особистісної парадигми. Медична освіта, 2022 (1). С. 5–13. URL: <https://doi.org/10.11603/m.2414-5998.2022.1.12937>
5. Савельчук І. Б. Соціальні очікування молоді: від теоретичного осмислення до практичного застосування у воєнний та післявоєнний період. Social Work and Education. 2022. Vol. 9, No. 1. pp. 113-121. DOI: <https://doi.org/10.25128/2520-6230.22.1.9>

О.І. Бондаренко, м. Київ

ПЕДАГОГІКА ЕМПАУЕРМЕНТУ В РЕАЛІЗАЦІЇ ОСОБИСТІСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ

У статті висвітлено змістове підґрунтя педагогіки розширення можливостей або, як її ще називають в українському науково-педагогічному дискурсі, педагогіка емпauerменту, що охоплює підхід на основі здібностей і можливостей та підхід активної залученості, розроблені з урахуванням критичної педагогіки та трансформативної педагогіки.

***Ключові слова:** учнівська молодь, педагогіка емпauerмент, критична педагогіка, трансформативна педагогіка.*

Педагогіка розширення можливостей або, як її ще називають в українському науково-педагогічному дискурсі, педагогіка емпauerменту – це збірний термін на позначення педагогічних підходів і практик, які використовуються з метою заохочення допитливості, саморефлексії,